

นโยบายต่างประเทศด้านแรงงานของไทย

นางสาวพรรณสิริ พรหมพันธุ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2535

ISBN 974-583-129-8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

019616 I16351460

THAI FOREIGN POLICY ON LABOR FORCE

Miss Phansiri Prompunthom

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Political Sciences

Department of International Relations

Graduate School

Chulalongkorn University

1992

ISBN 974-583-129-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์
โดย
ภาควิชา
อาจารย์ที่ปรึกษา

นโยบายต่างประเทศด้านแรงงานของไทย
นางสาวพรรณสิริ พรหมพันธุ์ม
ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
รองศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ ชูมาก

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรภักย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยวัฒน์ คำชู)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ ชูมาก)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยโชค จุลศิริวงศ์)

พรณศิริ พรหมพันธุ์ : นโยบายต่างประเทศด้านแรงงานของไทย
(THAI FOREIGN POLICY ON LABOR FORCE) อนุปริกษา : รศ.ดร.สมพงษ์ ชูมาก,
136 หน้า, ISBN 974-583-129-8

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศด้านแรงงานไทย โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายต่างประเทศด้านแรงงานของไทยในสมัยรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ และการใช้กลไกของรัฐบาลในการดำเนินงานให้นโยบายดังกล่าวบรรลุผลตามเจตนารมณ์ ตลอดจนทั้งได้ศึกษาถึงการดำเนินนโยบายต่างประเทศด้านแรงงานไทยในรัฐบาลยุคต่อ ๆ มาหลังสมัยรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ จนถึงรัฐบาลสมัยปัจจุบันโดยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารข้อมูลเชิงสถิติ และการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานของรัฐ ซึ่งปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นอันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า

จากผลการศึกษาได้พบว่า ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอันเกิดจากแรงงานไทยในต่างประเทศ เป็นผลประโยชน์ที่เด่นชัดและมีส่วนพยุงบุญฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในระดับหนึ่ง ประกอบกับปัญหาเศรษฐกิจภายในประเทศที่เกี่ยวกับการว่างงาน การขาดดุลการค้า และการขาดดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้รัฐบาลของพลเอกเปรม และรัฐบาลในยุคต่อ ๆ มาจนถึงปัจจุบันได้กำหนดนโยบายส่งเสริมให้คนงานไทยไปทำงานในต่างประเทศ โดยอาศัยนโยบายการต่างประเทศเป็นกลไกสำคัญในการหาตลาดแรงงาน พร้อมทั้งช่วยเหลือและคุ้มครองคนงานไทยที่ทำงานในต่างประเทศให้ได้รับสิทธิประโยชน์อันพึงมีพึงได้ และได้รับความปลอดภัยจากอันตรายที่เกิดจากสงครามหรือปัญหาการเมืองระหว่างประเทศ

การดำเนินงานของรัฐบาลดังกล่าว รัฐบาลได้ใช้หน่วยงานที่เป็นหลัก ได้แก่ กระทรวงการต่างประเทศ กรมแรงงาน และกรมตำรวจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระทรวงการต่างประเทศ ได้รับมอบหมายบทบาทที่สำคัญในการประสานการปฏิบัติตามนโยบายด้านการส่งเสริมให้คนงานไทยไปทำงานในต่างประเทศ

ด้วยเหตุที่การส่งคนงานไทยไปทำงานต่างประเทศยังคงมีความสำคัญและจำเป็นต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย ผู้ศึกษาจึงมีความเห็นว่านโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายด้านแรงงานไทยในต่างประเทศ ควรจะได้มีการกำหนดให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และมีการดำเนินการที่ต่อเนื่องและเป็นระบบ ทั้งนี้เพื่อขยายผลให้กว้างขวางยิ่งขึ้น อันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่เศรษฐกิจของประเทศโดยรวม

ภาควิชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
สาขาวิชา
ปีการศึกษา 2536

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C130191 : MAJOR INTERNATIONAL RELATIONS
KEY WORD: THAI FOREIGN POLICY / THAI LABOR FORCE
PHANSIRI PROMPUNTHOM : THAI FOREIGN POLICY ON LABOR FORCE. THESIS
ADVISOR : ASSO. PROF. SOMPONG CHOOMAK, Ph.D. 136 pp.
ISBN 974-583-129-8

This thesis focuses on the study of Thai foreign policy regarding Thai overseas labor. The study is directed at the key factors which influenced the Government of General Prem Tinasulanond, including the issue of Thai overseas workers as a part of Thai foreign policy. This study also includes practicable measures conducted by related mechanism of government in achieving its aim. Moreover, the study examines the foreign policy formulation on this subject as used by later governments up to the present time. All studies were made by the method of documentary research, collecting of statistical data and interviewing officers working with various government agencies concerned in order to make this thesis as complete as possible.

From the study, it is discovered that economic interests gained from Thais working overseas is obvious in that it helps to sustain Thai economic growth. Coincidentally, the domestic economic problems concerning unemployment and deficits in the international balance of trade and payment are important factors which pressed all the governments since General Prem to promote Thai workers working abroad to use the foreign policy as a key mechanism to find overseas labor market and, at the same time, to protect their interests, as well as to protect them from all dangers of wars or of international politics.

In order to implement such policy, the governments use their main agencies, that is the Ministry of Foreign Affairs, the Department of Labour and the Police Department. In particular, the Ministry of Foreign Affairs is assigned an important role in the coordination of concerned agencies for succeeding Thai overseas employment policy.

The researcher suggests that when the promotion of overseas employment has become more important and necessary for Thailand in the light of existing unemployment rate and trade deficits. Therefore, foreign policy regarding Thai overseas employment should be more clearly and systematically formulated in order to expand and develop Thailand's economy as a whole.

ภาควิชา.....ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

สาขาวิชา.....

ปีการศึกษา..... 2536

ลายมือชื่อนิสิต..... กว - ดอญ

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของ
 รองศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ ชูมาก อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยโชค จุลศิริวงศ์ ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำ และความอนุเคราะห์ใน
 การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มาโดยตลอด รวมทั้งคณาจารย์ในภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่าง
 ประเทศอีกหลายท่านที่มีได้เอื้อนามในที่นี้ นอกจากนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอบพระคุณ คุณชาติ
 สกลวิชัย และคุณณรงค์ ศศิธร เจ้าหน้าที่กระทรวงการต่างประเทศ คุณไพศาล พฤติพร
 และคุณวงศ์ จันทอง เจ้าหน้าที่กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน คุณอาณัติ อินทรสุกรี และ
 คุณธำปบุตร ชมเสวี เจ้าหน้าที่กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ
 และความอนุเคราะห์ในการรวบรวมข้อมูล และการให้สัมภาษณ์

ท้ายนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณ บิดา-มารดา และทุกคนในครอบครัว ซึ่ง
 ได้ให้ความสนับสนุน และกำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 นางสาวพรรณลรี พรหมพันธุ์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

.....

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ

บทที่

บทหน้า	1
1. นโยบายและมาตรการต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นในสมัย รัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์	15
2. บัณฑิตภายในและสถานการณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการไปทำงานต่างประเทศ ของคนไทย	40
3. บัณฑิตภายนอกที่มีผลต่อการตัดสินใจดำเนินนโยบายต่างประเทศ เกี่ยวกับแรงงานไทย	61
4. นโยบายเกี่ยวกับแรงงานไทยในต่างประเทศหลังสมัย พลเอกเปรม ติณสูลานนท์	71
5. บทสรุป และวิเคราะห์	101

สารบัญ (ต่อ)

เอกสารอ้างอิง 109

ภาคผนวก 115

ประวัติผู้เขียน 136

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1	เครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจไทยที่สำคัญระหว่างปี พ.ศ.2523-2531	44
2	จำนวนคนงานไทยที่เดินทางไปทำงานในต่างประเทศ ระหว่างปี พ.ศ.2518-2524	53
3	รายได้ส่งกลับของคนงานไทยผ่านระบบธนาคาร ระหว่างปี พ.ศ.2519-2524	54
4	รายได้ส่งกลับของคนงานไทยผ่านระบบธนาคาร ระหว่างปี พ.ศ.2525-2531	58
5	รายได้จากคนงานไทยในต่างประเทศเปรียบเทียบกับรายได้จาก การส่งออกข้าว และสินค้าเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม	59
6	จำนวนคนงานไทยที่เดินทางไปทำงานในต่างประเทศ ระหว่างปี พ.ศ.2525-2532	60
7	รายได้และดุลการค้าของประเทศสำหรับ 6 ประเทศ	64